

Oslo 03.01.2024

Høringsvar fra Skolenes landsforbund

Forslag til endring i reglene om hvem som kan ansettes i lærerstilling og forslag om å tydeliggjøre reglene om faglig ansvar for opplæringen

Skolenes landsforbund har ingen innvendinger til ny § 17-3, men vi vil gjerne ha inn et tillegg. Tillegget kan stå i selve loven, eller i forskriften. Hvis det skal brukes lærere uten godkjent utdanning, mener vi det skal søkes om dispensasjon for dette. Her viser vi til forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager §§ 2 og 3. Hvis man ikke klarer å skaffe en godkjent barnehagelærer, må man søke dispensasjon. Det bør være minst like store krav i Opplæringsloven.

Ved bruk av dispensasjon for lærere som ikke fyller de formelle kravene, vil man også til enhver tid vite hvor mange dette dreier seg om. Denne kartleggingen kan i neste omgang brukes til å målrette satsingen med etter- og videreutdanning til å kvalifisere de som ikke fyller de formelle kravene.

Når det gjelder § 17-6 mener vi at forslaget ikke innfrir bestillingen fra utdannings- og forskningskomiteen. Dette er tolkningen til departementet:

«I utdannings- og forskningskomiteens innstilling, ba komiteen regjeringen om å se nærmere på hvordan en regel om faglig ansvar bør utformes, og komme tilbake med et forslag sammen med forslag om endringene i reglene for tilsetting av lærere.»

Og dette er hva innstillingen faktisk sa:

3.2.3 Det faglige ansvaret for opplæringen

Komiteen viser til at Opplæringslovutvalget pekte på at det var nødvendig å innføre en bestemmelse i opplæringslova som understreker og presiserer lærerens faglige ansvar for opplæringen. En slik bestemmelse vil kunne bøte på noe av utfordringen med at elevene ikke får innfridd retten til minstetimetall. I høringen til ny opplæringslov ble det bedt om innspill til om en slik bestemmelse bør innføres.

Opplæringslovutvalgets forslag lød:

«Berre lærarar kan ha det faglege ansvaret for opplæringa. Det faglege ansvaret inneber å førebu og følgje opp opplæringa og som hovudregel å vere til stades saman med elevane i opplæringa. Anna personale kan hjelpe til i opplæringa.»

Komiteen viser til proposisjonen, hvor departementet skriver at en slik bestemmelse kan:

«gi betre føresetnader for at retten elevane har til ei forsvarleg opplæring, og at retten til vurdering blir oppfylte.»

Komiteen er enig i dette, og konstaterer at en slik bestemmelse ikke foreslås innført nå med begrunnelse at det er behov for å ytterligere utrede konsekvensene. Komiteen mener at en slik bestemmelse bør innføres, men anerkjenner behov for å se nærmere på eventuelle unntak fra hovedregelen. Komiteen ber regjeringen komme tilbake med forslag sammen med forslag om endringer i reglene for tilsetting av lærere.

Vi tolker dette som at komiteen er enig med forslaget fra Opplæringslovutvalget, altså at det som hovedregel skal være en lærer til stede i undervisningstimene, men at det kan være unntak. Det er unntak fra denne hovedregelen komiteen ber regjeringen komme med forslag om.

I stedet foreslår departementet dette:

«Berre dei som er tilsett i lærarstilling, kan ha fagleg ansvar for opplæringa. Når anna personale hjelper til i opplæringa, skal kommunen og fylkeskommunen sørge for at dei får nødvendig rettleiing av ein som er tilsett i lærarstilling.»

Å gi en lærer faglig ansvar for opplæringen uten å gi den samme læreren rett til å være til stede når opplæringen foregår er helt uholdbart.

Forslaget til lovtekst vil kunne gi en blankofullmakt til å redusere bruken av lærere i undervisningstimene. Faren er at lærerne får ansvaret for opplæringen uten å være med i timene, samt blir pålagt å gi nødvendig rettleiding til de som faktisk er til stede. Om det er noen til stede i det hele tatt. Å bli gitt ansvar på denne måten, uten å få være til stede, vil oppleves som en stor belastning på lærerne. Timer uten lærer, gjerne kalt studietimer eller ansvar for egen læring, vil ikke forsvinne med dette forslaget. Tvert om, det vil heller bli mer av det.

Og hva skjer om det blir klager fra elevene/foreldrene om innholdet i disse timene som en lærer har ansvar for, men ikke er til stede i?

Skolenes landsforbund er også svært bekymret for hvordan forslaget til lovtekst vil kunne ramme fag- og yrkesopplæringen. I dag er det store utfordringer i faget yrkesfaglig fordypning (YFF) på videregående, hvor læreren ikke får tilstrekkelig med timer til å følge opp elevene når du er utplassert i bedrift – med den konsekvensen det får for blant annet vurderingsarbeidet. Viser her til *NOU 2023:27 Et nytt system for kvalitetsutvikling – for elevenes læring og trivsel*, hvor kvaliteten i sluttvurderingen har fått en sentral plass.

I lys av de varslede budsjettkuttene i de ulike fylkeskommunene ser vi tegn på at fylkeskommunene kutter i fag- og yrkesopplæringen ved å ønske og legge ikke bare YFF, men også programfagene ut i bedrift. Vi er ikke bare imot en slik privatisering av fellesskolens ansvar, men er også oppriktig bekymret for kvaliteten på fag- og yrkesopplæringen og konsekvensen dette potensielt vil få for beskjeftigelsen til yrkesfaglærerne. Vi vurderer det også til potensielt å ha en negativ innvirkning på rekruttering av yrkesfaglærere.

I lys av det overnevnte foreslår Skolenes landsforbund at teksten fra Opplæringsutvalget blir ny § 17-6:

«Berre lærarar kan ha det faglege ansvaret for opplæringa. Det faglege ansvaret inneber å førebu og følgje opp opplæringa og som hovudregel å vere til stades saman med elevane i opplæringa. Anna personale kan hjelpe til i opplæringa.»

Med lærere mener vi alle som er ansatt i en lærerstilling.

Vi tror ikke det på nåværende tidspunkt er nødvendig å presisere hva som kan være unntak fra hovedregelen. Men hvis dette skal presiseres, bør det være i forskriften, ikke i selve loven.

Det er mye i skoleforskningen det står strid om. Men en ting synes det å være bred enighet om: lærerens betydning. En god lærer som ser elevene er kanskje det som har mest betydning for elevers læring. Da må vi ha et lovverk som sikrer at læreren faktisk er til stede.

Mette Johnsen Walker
Forbundsleder
Skolenes landsforbund